

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Statsrådets framtidsredogörelse, del 1 Bred förståelse av förändringarna i arbetslivet

Till framtidsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets framtidsredogörelse, del 1 Bred förståelse av förändringarna i arbetslivet (SRR 6/2017 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till framtidsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Kaisa Oksanen, statsrådets kansli
- utvecklingsdirektör Tiina Tikka, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Ilkka Turunen, undervisnings- och kulturministeriet
- professor Olli Kangas, Folkpensionsanstalten
- specialplanerare Kirsi-Marja Lehtelä, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- generaldirektör Antti Koivula, Arbetshälsoinstitutet
- direktör Seija Ilmakunnas, Löntagarnas forskningsinstitut
- verkställande direktör Vesa Vihriälä, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- överaktuarie Marianne Keyriläinen, Statistikcentralen
- professor Matti Pohjola, Aalto-universitetet
- professor Pertti Haapala, Tammerfors universitet
- filosofie doktor, docent Anu Järvensivu, Tammerfors universitet
- ledande expert Tuomo Alasoini, Innovationsfinansieringsverket Tekes
- ekonomisk expert Heikki Taulu, Akava ry
- juridisk ombudsman Mikko Nyysölä, Finlands näringsliv rf
- forskningsexpert Riitta Juntunen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- arbetsmarknadschef Janne Makkula, Företagarna i Finland rf
- utbildningspolitisk expert Leila Kurki, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- expert Perttu Jämsén, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- politices doktor Arja Haapakorpi
- professor Martti Mäntylä.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor i arbetsrätt Seppo Koskinen.

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Statsrådets framtidsredogörelse om förändringarna i arbetslivet och framtiden för det finländska arbetet innehåller två delar. Denna första del bygger dels på en forskarrapport (Kohti jaettava ymmärystä työn tulevaisuudesta, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017), dels på tiotals workshoppar, seminarier och debatter. Redogörelsen är en agenda inför framtiden och ett förslag till vilka fenomen och frågor Finland bör ta tag i för att kunna anpassa sig till förändringarna i arbetslivet och utnyttja möjligheterna i överensstämmelse med våra gemensamma värderingar och mål. Den andra delen kommer att handla om politikfrågor, beslutsbehov och lösningsmöjligheter kring förändringarna i arbetslivet.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har behandlat frågor kring arbetslivet i framtiden i flera olika sammanhang, bland annat i utlåtandet (AjUU 1/2017 rd) om statsrådets redogörelse om ett globalt handlingsprogram för hållbar utveckling (Agenda 2030; SRR 1/2017 rd). I utlåtande påpekade utskottet bland annat hur viktigt det är att vara förberedd på att arbetslivet och arbetet kommer att förändras. Utskottet underströk också att digitalisering, robotisering och artificiell intelligens samt plattform- och delningsekonomi med alla sina utmaningar och möjligheter kommer att vara närvarande i alla omvälvningar i arbetslivet de närmaste åren. De frågor som utskottet lyfte fram står i fokus i framtidsredogörelsen.

Det är viktigt att titta närmare på ett arbetsliv i förändring, men den kommande omvälvningen kan inte bara ses i ett förändringsperspektiv eftersom ett arbetsliv i förändring har genomgripande konsekvenser för hela samhället. En stor fråga är hur människors förutsättningar för ett gott liv ska kunna säkerställas i en alltmer komplicerad värld.

Utskottet ser att det är svårt att förutse hur arbetet kommer att se ut i framtiden, men lägger i det följande fram en del förändringskrafter och trender och analyserar hur de kommer att påverka arbetslivet och samhället. Synpunkterna i framtidsredogörelsen behöver underbyggas med en strukturerad bedömning av drivkrafterna i förändringen och vilka förutsägbara effekter de kan ha för arbetsmarknaden. Annars riskerar de att förlora kopplingen till varandra och det går inte att bygga upp systematiska handlings- och beredskapsmodeller för samhällspolitiken utifrån dem.

Förändringar i arbetslivet

Utskottet framhåller att det inte ens bland forskare och andra experter råder någon självklar ”delad förståelse” av hur arbetslivet kommer att påverkas av teknik och andra drivkrafter för förändring. En blick på tidsspännen för förändringsfaktorerna visar att tekniken spelar en stor roll redan nu. Bland annat mobilt internet, molntjänster och större prestanda för maskiner är bra exempel på detta. Faktorer som kommer att medföra stora förändringar är bland annat big data, programrobotar, blockkedjor sakernas internet, crowdsourcing och plattformsekonomi. Senare kommer arbetet att förändras bland annat av artificiell intelligens, maskininlärning, avancerad robotik, autonoma transportsystem, bioteknik och genetik. Prognoserna förutsäger att arbeten kommer att försvinna, nya arbeten uppstå och gamla finnas kvar, och att arbetssätten och arbetsinnehållen inom så gott som alla yrkesområden kommer att förändras med den tekniska utvecklingen. Hur

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

snabbt förändringen kommer att ske, vet vi inte. Utskottet understryker att det behövs noggrant prognosarbete för att vi ska kunna få en uppfattning om framtiden och förbereda oss. Och det gör Finland redan nu. När man vill förutse hur sättet vi arbetar på kommer att förändras är det viktigt att komma ihåg att företagande i olika former kommer att öka. Bland annat det ökande antalet personer som sysselsätter sig själva har varit en av de största modetrenderna på den finländska arbetsmarknaden på 2000-talet. Trots en osäkra utvecklingen är det viktigt att försöka få en uppfattning om vilka proportioner förändringarna antar och när de kan bli aktuella. Också de som idag är ute i arbetslivet kan ställas inför mycket stora omvälvningar. När arbetslivet blir längre sammanfaller anpassningen till förändringar alltmer sällan med pensioneringen, och till följd av den snabba förändringstakten kommer allt fler av oss att ställas inför massiva förändringar under vår tid i yrkeslivet. Den enskildes förmåga och vilja att lära sig nytt ställs på hårda prov, men det blir allt viktigare med kapacitet att lära sig nya saker.

I debatten om förändringarna i arbetslivet avses med polariseringen på arbetsmarknaden att allt färre arbetar i yrkesgrupper i mitten av löneintervallet medan allt fler finns längst nere och längst uppe i löneintervallet. Samma typ av polarisering finns på arbetsmarknaden i alla utvecklade länder, också i Finland. Arbetsuppgifterna i de yrken som drabbats av tillbakagång kännetecknas ofta av rutinmässighet och upprepning, det vill säga arbete som har kunnat ersättas av datorer. Som exempel kan man nämna praktiska kontorsarbeten och monteringsarbete på fabrik. Längst nere och längst uppe i löneintervallet har funnits färre möjligheter att ersätta arbetsinsatser med it. Exempelvis i arbeten med personlig service är det viktigt att mötas i ögonhöjd och det har varit svårare att ersätta den typen av arbetsuppgifter. I yrken med krav på mer avancerade färdigheter har it snarare varit ett komplement, inte en ersättare för yrkeskompetens.

Vad beträffar effekterna av den tekniska utvecklingen är det bra att fundera över vad som måste till för att arbetet kvalitativt sett ska bli mer diversifierat. I stället för att diskutera vilka arbeten som försvinner är det viktigare att fundera hur arbetsinnehållet och arbetssätten kommer att förändras och vilka möjligheter en sådan utveckling ger. Alla yrken och arbetsuppgifter kommer i vilket fall som helst att omformas och reformeras av den ökande digitaliseringen, men på olika sätt.

Bland annat plattformsekonomin sätter normala anställningar på hårda prov eftersom tanken är att det finns enskilda arbetsprestationer utan ett bestående förhållande mellan beställaren och utföraren. Kriterierna för intäktsmodellerna på plattformarna och ersättningarna till dem som utför arbetet varierar enormt. Här bör det dock noteras att fenomenet är småskaligt i Finland, men för den skull inte marginellt. Många plattformar har kommit till nyligen och de utnyttjas mer av unga vuxna än av lite äldre. Tack vare plattformarna har de växande skarorna av pensionärer möjligheter att ta tillfälliga jobb. I framtiden kommer plattformarna att spela en mycket större roll som inkomstmöjlighet.

Än så länge finns det en hel del oklarheter i den arbetsrättsliga regleringen av plattformarna, påpekar utskottet. I den här modellen uppkommer det inte nödvändigtvis ett anställningsförhållande mellan utföraren och beställaren eller utföraren och plattformen. För närvarande behandlas en del tvister i domstol. Ett problem är dessutom att den som erbjuder jobb på plattformar inte alltid betalar arbetsgivaravgifter.

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

Den förändrade företagarrelationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, nya arbetsinnehåll och en omdefinition av arbete är en enda stor utmaning för arbetspolitiken, i synnerhet för arbetslagstiftningen och parterna på arbetsmarknaden. Vår arbetslivslagstiftning reviderades på 1990-talet för att motsvara den tidens behov och den utgick i stor utsträckning från att arbete utförs på ett fast arbetsställe och på vissa tider. Enligt utskottet är det viktigt att utreda vad som krävs för att anpassa vår arbetslagstiftning till förändringarna i arbetslivet. Det är nödvändigt för att underlätta uppkomsten av nya arbetstillfällen och för att samtidigt garantera arbetstagarna minimiskydd. En revidering av arbetslagstiftningen bör ingå i den andra delen av statsrådets framtidsredogörelse om förändringar i arbetslivet. Utskottet anför att framtidsutskottet bör föreslå ett ställningstagande om detta. (*Utskottets förslag till ställningstagande*)

Utskottet framhåller att vår arbetslagstiftning i mångt och mycket bygger på EU-lagstiftningen och att EU-rätten ställer vissa villkor för en revidering av vår nationella lagstiftning. Mekaniserna på arbetsmarknaden påverkas inte bara av arbetslagstiftningen utan också av exempelvis lagstiftningen om social trygghet och beskattning. Utskottet går närmare in på detta i nästa avsnitt. Med tanke på den framtida anpassningen är det viktigt att lagstiftningen i sin helhet backar upp möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen och få jobb.

Revidering av social trygghet och tryggad finansiell bas

”Det regelbundna förvärvsarbetet kommer inte att försvinna helt och hållet i framtiden, men det kommer att uppstå många parallella arbets- och försörjningsmodeller”, sägs det i redogörelsen. ”Då spänns skyddsnäten inte längre ut för att täcka de svaga punkterna i det relativt rätlinjiga försörjningssystemet, utan för alla möjliga olika och föränderliga situationer”, sägs det vidare. Det går inte att prata om arbete och förändringar i arbetslivet utan att involvera det sociala trygghetssystemet, menar utskottet och påpekar samtidigt att vår välfärdsstat bygger på hög sysselsättning. Förändringarna i arbetslivet kommer att påverka logiken för att samla in resurser både för den enskilde och för samhället. I fortsättningen får vi se fler individuella sätt att ordna sin försörjning på något annat sätt än enligt den traditionella modellen med löntagare och företagare.

Redan nu är det svårt att inordna dagens hybrida sätt att organisera arbetet i vårt sociala trygghetssystem, när människor kan ha många deltidsanställningar och dessutom kan arbeta exempelvis som självständig yrkesutövare eller löntagare via digitala tjänsteplattformar. Det kan hända att det också förekommer perioder av arbetslöshet och sjukskrivning, och då behöver personerna utkomststöd. För olika situationer finns det olika bidrag med varierande kriterier. Följaktligen är systemet svårtytt för allmänheten. Läget är problematiskt redan nu och problemen ökar när arbetslivet blir alltmer komplicerat. Det sociala trygghetssystemet måste förenklas, anser utskottet och framhåller att frågan måste tas upp i den andra delen av redogörelsen. Utskottet anför att framtidsutskottet bör föreslå ett ställningstagande om detta. (*Utskottets förslag till ställningstagande*)

En central fråga är hur det i framtiden ska gå att finansiera välfärdsstaten på ett rättvist sätt med skatter och försäkringspremier, om en stor del av omsättningen sker utanför traditionellt företagande och lönearbete, när arbetslivet förändras. Vi måste se till att det finns möjligheter att heltäckande finansiera offentliga tjänster och ha kvar vår sociala trygghet. Skattelagstiftningen bör ses över för att den ska ta större hänsyn till plattformsekonomin och andra nya sätt att arbeta och

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

tjäna pengar på. På nationell nivå behöver vi skapa en fungerande samrådsmekanism tillsammans med plattformarna för att det ska finnas gemensamma regler. Vidare är det viktigt med samarbete på EU-nivå för att inkomster från olika aktiviteter ska kunna vägas in fullt ut. Utskottet understryker vikten av åtgärder för att säkerställa en heltäckande finansiell bas för offentliga tjänster och social trygghet behandlas i den andra delen av redogörelsen och anför att framtidsutskottet bör föreslå ett ställningstagande om detta. *(Utskottets förslag till ställningstagande)*

Det är viktigt att vi snabbt inför ett heltäckande inkomstregister med uppgifter i realtid och att det innehåller alla typer av inkomster, också kapitalinkomster. På så sätt finns alla typer av inkomster tillgängliga i samma system och bidragssystemet kan byggas upp kring registret.

Utöver lönearbete och företagande finns det annan aktivitet i samhället, exempelvis oavlönat arbete i hushållen, frivilligarbete inom den tredje sektorn och delningsekonomi. I den typen av verksamhet deltar både förvärvsarbetande och arbetslösa, och också pensionärer. Detta ingår inte i bnp, men är en viktig faktor för att skapa såväl ekonomisk som social välfärd. Det är positivt att redogörelsen uppmanar till en bred uppfattning av begreppet arbete och att den också är en uppmaning att i det fortsatta arbetet gå närmare in på vilken betydelse ekonomisk aktivitet utan bytorelation har för arbetet i framtiden och för ekonomin och samhället.

Likabehandling och jämlikhet

I redogörelsen presenteras likabehandling och jämställdhet som mål, men den går inte in på deras betydelse för förändringarna i arbetslivet eller för framtiden. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet framhåller att en utgångspunkt i det fortsatta arbetet måste vara att göra en analys av likabehandling och jämställdhet i vårt samhälle. Utskottet anför att framtidsutskottet bör föreslå ett uttalande om detta. *(Utskottets förslag till ställningstagande)*

Om man ser till likabehandling i vårt samhälle är förändringarna i arbetslivet en stor fråga eftersom de drabbar olika grupper på olika sätt. I ett rättvist samhälle får individuella faktorer inte påverka möjligheterna att komma in på utbildning, få arbete och ha tillgång till samhällstjänster. I lagen om likabehandling (1325/2014) föreskrivs det att myndigheterna i all sin verksamhet målmedvetet och systematiskt ska främja likabehandling samt etablera sådan förvaltningssed och sådana verksamhetssätt som säkerställer att likabehandling främjas. Utskottet understryker vikten av att ärenden under beredning också bedöms med avseende på konsekvenserna för likabehandling. Frågor kring likabehandling blir aktuella exempelvis vid omställningar inom tjänstesektorn. Där kommer tjänster i allt större omfattning att läggas på medborgarna och kunderna själva. När plattformsekonomin är att faktum kan så gott som alla sälja sin kompetens och sina produkter. I det läget är det avgörande hur man ser till och kontrollerar att all service är tillgänglig för alla på lika villkor.

Könssegregationen är ovanligt stark på den finländska arbetsmarknaden. Det betyder att konsekvenserna av förändringarna i arbetslivet sannolikt är mycket olika om man analyserar dem i ett jämställdhetsperspektiv. Många manuella arbeten exempelvis på fabriker är mansdominerade. Å andra sidan finns det kvinnodominerade branscher som inom handeln och vårdsektorn. Inom dessa branscher kommer många arbetsuppgifter att försvinna eller förändras när tekniken gör sitt intåg. Det kan bli en svår nöt att knäcka att gå emot segregationsutvecklingen när människor mäs-

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

te flytta över till nya branscher och en helt annan arbetskultur. Svårigheterna beror dels på att kompetenskraven är annorlunda, dels på att arbete i så hög grad påverkar människors identitet. För att vi ska kunna gardera oss inför detta behövs det både utvärderingar och planering inför kommande åtgärder. Det är viktigt att den andra delen av redogörelsen går närmare in på konsekvenserna för jämställdheten och en bedömning av dem samt att det utifrån resultaten läggs upp förslag till åtgärder.

Ökande mobilitet i kombination med polarisering inom olika yrkesområden medverkar till en ännu större etnisk polarisering av arbetsmarknaden. Det är en icke önskvärd utveckling både för den enskilde och för samhällsekonomin. Etnisk polarisering kan motverkas om alla får lika möjligheter i de stora omställningarna på arbetsmarknaden och i arbetslivet.

Kompetenslyft med livslångt lärande

Trots svårigheterna att förutse förändringarna i arbetslivet är det sannolikt att arbetet i framtiden kräver en annan typ av kompetens än den som frisätts när gamla yrken försvinner. Ändringarna och osäkerheten kring de kommande omställningarna ställer stora krav på samhället som måste satsa på rätt kompetens och på individen som ska försöka överleva. Utbildningssystemet förändras långsammare än de snabba konjunkturcyklerna. Både de kvantitativa och den kvalitativa prognoserna av kompetensbehoven inom arbetslivet har alltid ett perspektiv som sträcker sig långt in i framtiden. Examensinriktad utbildning pågår i flera år och de som utexamineras kommer ut i arbetslivet först 5—8 år efter att besluten om utbildningsutbudet har fattats. I synnerhet den grundläggande utbildningen för unga måste som regel bedömas i ett tidsperspektiv på 10—15 år, medan perspektivet kan vara kortare för tilläggsutbildning och fortbildning.

Utbildningspolitiken hör till de viktigaste instrumenten för att se till att medborgare, arbetstagare och företag och offentlig sektor har tillgång till personella resurser som backar upp möjligheterna att anpassa sig till förändringar. Kompetens är ett starkt skydd och hjälper människor att klara sig när arbetslivet förändras.

Att döma av internationella jämförelser har Finland utmärkta möjligheter att ligga i framkant vad gäller att utnyttja artificiell intelligens och digitalisering på ett ekologiskt hållbart sätt. Trots bakslagen i PISA-undersökningen hör de goda inlärningsresultaten i grundskolan och den överlag höga utbildningsnivån till Finlands styrkor. Men vi håller på att förlora vår kompetensbaserade konkurrensfördel. Utbildningsnivån stiger inte längre och i det avseendet har Finland sjunkit ner till medelnivån för OECD-länderna.

I många ställningstaganden har nationalekonomerna understrukit att kompetensnivå och innovationsförmåga är av avgörande betydelse för produktivitetens utveckling och chanserna att höja levnadsstandarden. För produktivitetens utveckling behöver vi kompetens, innovationer och produktivt utnyttjande av resurser. De senaste åren har utvecklingen i produktiviteten varit svag jämfört med viktiga konkurrentländer.

Om man ser till behoven i arbetslivet och förutsättningarna för ett gott liv är det alltför många unga människor som bara har grundutbildning. Det är ett problem eftersom kompetenskraven fortsätter att stiga och förändras på arbetsmarknaden. Möjligheterna att få jobb är kopplade till

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

stora skillnader i utbildningsnivå. Sysselsättningsnivån bland de som bara har grundutbildning har fortsatt att sjunka på 2000-talet, medan den har varit oförändrad inom övriga utbildningsnivåer. År 2015 var sysselsättningen bland personer med grundutbildning 43 procent. Samma år var den 67 procent bland personer med examen på mellanstadiet, 81 procent bland personer med lägre högskoleexamen och 86 procent bland personer med högre högskoleexamen. Skillnaderna förklaras delvis av inkomstskillnaderna. I utvecklade länder har den ekonomiska nyttan av högskoleutbildning ökat, också i Finland. Det har förklarats med att behovet på arbetsmarknaden har ökat snabbare än kompetensutbudet.

I redogörelsen tangerar regeringen orosmolnen kring kompetensnivån i relativt korta ordalag. Där sägs följande. ”Att upprätthålla den nuvarande kompetensen är dock knappast tillräckligt för att kunna möta de utmaningar som framtidens komplexa samhälle och arbete medför. Även om utgångsläget är bra i Finland har man redan identifierat tecken på att kompetensbasen håller på att vittra sönder.” Den andra delen av redogörelsen bör fokusera lite extra på åtgärder för att höja kompetens- och utbildningsnivån, enligt utskottet.

Utskottet anser det viktigt att det fortsatta arbetet med framtidsredogörelsen behandlar temat utbildning utifrån principen om livslångt lärande. Utbildningssystemet bör inte reformeras bit för bit. I stället är det viktigt att se över systemet i sin helhet med målet att skapa en sammanhållen mekanism ända från den småbarnspedagogiska verksamheten till högskoleutbildning och vuxenutbildning. Den allmänbildande utbildningen bör ge en stark grund att stå på inför fortsatta studier och för grundläggande arbetslivskompetens inom grundläggande yrkesutbildning. Undervisning måste också ge färdigheter i att lära sig nytt eftersom så gott som alla kommer att behöva uppdatera och ändra sin kompetens under sin yrkesverksamma tid. Utbildningssystemet måste ge de studerande flexibla möjligheter att komplettera och uppdatera sin kompetens utan att varje gång behöva avlägga en ny examen. Utskottet understryker att utbildningsfrågor bör behandlas i den andra delen av framtidsredogörelsen och anför att framtidsutskottet bör föreslå ett ställningstagande om detta. (*Utskottets förslag till ställningstagande*)

Vidare påpekar utskottet att kompetens som förvärfvas utanför utbildningssystemet bör få större uppmärksamhet. Det kan exempelvis vara kunskaper som förvärfvas i fritidsaktiviteter, föreningsverksamhet eller frivilligarbete. Tekniken inte bara förändrar arbetslivet, den ger också nya möjligheter till kunskapslyft, exempelvis studier på egen hand på webben oberoende av tid och rum. Ofta kommer inte kompetens som förvärfvas utanför utbildningssystemet fram eftersom det mestadels saknas verktyg för att synliggöra den.

Människor lär sig nytt också ute på arbetsplatserna. Därför anser utskottet att den möjligheten bör tas tillvara. Arbetet bör organiseras så att inläring och lärande är möjligt. Vidare är det viktigt att arbetsgivarna tillgodoser medarbetarnas kompetensbehov och att det görs mer attraktivt för arbetsgivaren att göra det, till exempel genom att skattelagstiftningen mer kraftfullt stöder arbetsgivarna i det hänseendet.

I framtiden kommer de som arbetar med eller utan anställning att behöva både kunskaper och tekniska färdigheter, men också i allt högre grad social kompetens och förmåga att leda sig själva. Dessutom behöver de beredskap att lära sig nytt och förmåga att se till sitt eget välbefinnande. Utbildningen och prognoserna för utbildningsbehovet bör vara inriktade på detta.

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

Avslutningsvis

Under loppet av hundra år har Finland förmått arbeta upp sig till en unik välfärdsstandard tack vare arbete och produktivitet. Det har inte varit en resa utan stora omställningar, men vi har klarat oss. Därför är det bra att också blicka bakåt i arbetet med framtidsredogörelsen. Den pågående datatekniska revolutionen kommer, precis som tidigare omvälvningar i historien, att innebära en omfördelning av samhällets institutioner och förhållandet mellan dem.

För en förändringsprocess under kontrollerade förhållanden behöver vi tillit och framtidsperspektiv. Det är enligt utskottet viktigt att vi som samhälle för en debatt om våra värderingar och att alla involveras i samtalet. Tack vare tekniken har vi fungerande möjligheter att ordna en bred debatt som är öppen för alla. Samtidigt blir det möjligt att fortlöpande samla in data om allmänhetens synpunkter. En gemensam dialog och upplevelsen av att få göra sin röst hörd är ett sätt att ge människor möjligheter att förbereda sig inför kommande förändringar och göra det lättare för dem att anpassa sig. Vi ska dock inte bara anpassa oss, utan minst lika viktigt är det att vi har ett samhällsklimat som är positivt inställt till nyskapande verksamhet och framtidsarbete.

Det är bra att inse att inte ens tekniken är en okontrollerad naturresurs, utan att det är människan som reglerar hur den införs och tillämpas. Människor klarar sig i arbete med mänskligt format och i ett samhälle när de har fått vara med och lägga upp målen och utforma institutionerna. Med en gemensam dialog och starkt kunnande har Finland goda förutsättningar att stå i spetsen för förändringarna i arbetslivet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att framtidsutskottet beaktar det som sägs ovan och att riksdagen godkänner följande ställningstagande:

Riksdagen förutsätter att regeringen, när den bereder den andra delen av framtidsredogörelsen, tar hänsyn till följande:

1. Behovet av en revidering av arbetslagstiftningen: att revideringen beaktar de pågående och kommande förändringarna av arbetslivet och att den underlättar möjligheterna att arbeta, avtala om arbete och ger arbetstagarna ett minimiskydd.

2. Behovet av en revidering av lagstiftningen om social trygghet: att revideringen resulterar i ett tydligt och begripligt förmånssystem som bland annat tar hänsyn till förändringarna i arbetslivet och de stödbehov som kommer av varierande livssituationer under den yrkesverksamma tiden.

3. Att den finansiella basen måste säkras för att vi ska kunna ha kvar offentliga tjänster och sociala trygghetsförmåner och att lagstiftningen, bland annat skattelagstiftningen, måste utvärderas och revideras.

Utlåtande AjUU 12/2017 rd

4. Att det behövs en analys av hur jämställdhet och likabehandling fungerar i förhållande till förändringarna i arbetslivet.

5. Att utbildningen måste vidareutvecklas utifrån principen om livslångt lärande för att tillgodose kompetensbehoven inom arbets- och näringslivet och hos individen.

Helsingfors 22.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Eero Suutari saml
medlem Matti Torvinen blå
medlem Juhana Vartiainen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.